

Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

**PRAKTIKOS
APŽVALGA**

**ALTERNATYVUS GINČŲ
SPRENDIMAS ENERGETIKOS IR
GERIAMOJO VANDENS
TIEKIMO BEI NUOTEKŲ
TVARKYMO SEKTORIUOSE**

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA | TEISĖS DEPARTAMENTAS

2018 m. birželio 29 d. Nr. VII (Reg. Nr. O13-10)

I. ĮŽANGA

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 straipsnio 4 dalies 2 punktu, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) nagrinėja vartotojų ir energetikos įmonių ginčus ne teismo tvarka dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, dėl prisijungimo, apmokėjimo už suvartotą energiją ar paslaugas, valstybės reguliuojamų kainų ir (ar) tarifų taikymo, dėl energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, taip pat kitus vartotojų ir energetikos įmonių ginčus energetikos srityje, nepriskirtus Valstybinei energetikos inspekcijai. Taip pat Energetikos įstatymo 34¹ straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Komisija pagal šiame ir atskirus energetikos sektorius reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytą kompetenciją nagrinėja skundus dėl energetikos įmonių atliekamo energijos tiekimo, skirstymo, perdavimo, laikymo ar neveikimo, dėl teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ar (ir) sistemomis nesuteikimo ir kitų teisės aktuose nustatytų reguliuojamos energetikos veiklos reikalavimų laikymosi.

Komisija, įgyvendindama aukščiau nurodytų teisės aktų pakeitimus, patvirtino Ginčų neteisminio sprendimo procedūros taisyklės (2016 m. vasario 25 d. nutarimas Nr. O3-56), kurios reglamentuoja iš sutartinių teisinių santykių kilusių ginčų neteisminio sprendimo Komisijoje taisyklės bei procedūras, nagrinėjant:

1) vartotojų ir energetikos įmonių ginčus dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant,

laikant energiją, dėl prisijungimo, apmokėjimo už suvartotą energiją ar paslaugas, valstybės reguliuojamų kainų ir (ar) tarifų taikymo, dėl energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, taip pat kitus vartotojų ir energetikos įmonių ginčus energetikos srityje, nepriskirtus Valstybinei energetikos inspekcijai;

2) tarp energetikos įmonių kylančius ginčus dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, dėl teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, dėl prisijungimo, energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo;

3) iš sutartinių santykių kylančius vartotojų ar abonentų ir geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, ginčus dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų, nuotekų transportavimo paslaugų kainų, laikino atjungimo nuo (prijungimo prie) geriamojo vandens tiekimo tinklų paslaugų kainų ir jų taikymo;

4) energijos išteklių biržos dalyvių ir kitų asmenų ginčus dėl energijos išteklių biržos administravimo, organizavimo ir kitos licencijuojamos energijos išteklių biržos operatoriaus veiklos.

2017 m. Komisijoje buvo išnagrinėti 110 vartotojų ginčų, 2016 m. – 43 vartotojų

ginčai, 2015 m. jų skaičius siekė 85, 2014 m. – 102, 2013 m. – 165.

Šioje apžvalgoje Komisija teikia 2017 m. aktualesius aspektus nagrinėjant ginčus ne teismo tvarka.

II. KOMISIJOS PRAKTIKOS APŽVALGA DĖL VARTOJIMO GINČŲ NAGRINĖJIMO

2017 m. Komisija iš viso gavo 116 prašymų nagrinėti ginčą ir neteismine tvarka išnagrinėjo 110 ginčų: 9 vartotojų reikalavimai buvo patenkinti, 4 – patenkinti iš dalies, 15 vartojimo ginčų nagrinėjimas buvo nutrauktas šalims susitarus taikiai dėl ginčo dalyko. Likusiais atvejais Komisija atsisakė priimti nagrinėti ginčus, atsižvelgdama į tai, kad jų nagrinėjimas nepriskirtas Komisijos kompetencijai, prašymas nagrinėti ginčą neatitiko nustatytų reikalavimų, ginčo suma buvo mažesnė 10 eurų arba atmetė pareiškėjų reikalavimus. Elektros energetikos sektoriuje buvo gauti 40 prašymų nagrinėti vartojimo ginčą, gamtinių dujų sektoriuje – 15 prašymų, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje išnagrinėti 6 ginčai, o šilumos sektoriuje buvo gauti 55 prašymai išnagrinėti ginčą.

Įvertinus ankstesnėse praktikos apžvalgose aptartus praktinius atvejus, pateikiame keletą naujausių praktikos pavyzdžių nagrinėjant šilumos, elektros energetikos, gamtinių dujų sektoriuose ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje kilusius vartojimo ginčus.

2.1. Šilumos sektorius.

2.1.1. Dėl karšto vandens suvartojimo normatyvų atsisakiusiems įsileisti karšto vandens tiekėjus pakeisti karšto vandens apskaitos prietaisą taikymo pagrįstumo

Nagrinėdama vartojimo ginčą dėl karšto vandens suvartojimo normatyvų atsisakiusiems įsileisti karšto vandens tiekėjus pakeisti karšto vandens apskaitos prietaisą taikymo pagrįstumo, Komisija išaiškino, kad jeigu karšto vandens tiekėjui teisės aktų nustatyta tvarka informavus vartotoją dėl atvykimo įrengti (pakeisti) karšto vandens apskaitos prietaisą vartotojas nesuteikia galimybės karšto vandens tiekėjui to padaryti, laikoma, jog vartotojas pažeidė savo įstatymine pareigą, todėl skaičiuojant mokesčius už karštą vandenį jo atžvilgiu yra taikomas karšto vandens suvartojimo normatyvas. Tačiau karšto vandens tiekėjas privalo suderinti su vartotoju karšto vandens apskaitos prietaiso keitimo datą ir laiką ne vėliau kaip prieš 24 valandas raštu įspėjęs arba suderinęs atvykimo laiką. Tuo atveju, jei karšto vandens tiekėjas šią pareigą vykdo siųsdamas vartotojui registruotą laišką, jis privalo įsitikinti, kad vartotojas minėtą laišką gavo. Jei minėtas laiškas nėra įteikiamas vartotojui ir grąžinamas tiekėjui, laikytina, kad šilumos tiekėjas netinkamai įvykdė pareigą informuoti Buto savininką apie karšto vandens apskaitos prietaisų keitimo datą ir laiką, todėl neturi teisės

konstatuoti tariamą vartotojo padaryto pažeidimo faktą dėl neįsileidimo keisti (įrengti) karšto vandens apskaitos prietaisus bute, atitinkamai, neturi teisės karšto vandens suvartojimą buto atžvilgiu pradėti nustatinėti taikant karšto vandens suvartojimo normatyvus.

2.1.2. Dėl pareigos mokėti mokesčius už šilumos energiją teisiškai keičiantis buto savininkui, bet senajam buto savininkui faktiškai neperleidžiant buto naujajam

Komisija, sprendama vartojimo ginčą dėl to, kam tenka pareiga mokėti mokesčius už šilumos energiją teisiškai keičiantis buto savininkui, bet senajam buto savininkui faktiškai neperleidžiant buto naujajam, išaiškino, kad savininko pareiga atlyginti už jį jam nuosavybės teise priklausančias patalpas tiekiamą šilumą negali būti *a priori* siejama tik su jų priklausymo nuosavybės teise faktu, t. y. pareiga atsiskaityti už nuosavybės teise valdomoms patalpoms (butui) centralizuotai tiekiamą šilumos energiją sietina ne tik su nuosavybės teisės įgijimu, bet ir su nuosavybės teisės įgyvendinimu savininkui naudojant bei valdant patalpas, todėl sprendžiant dėl prievolės sumokėti už šilumos energiją ir karštą vandenį, reikšminga nustatyti, ar šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutartis su buvusiu savininku nutraukta, o su naujuoju savininku sudaryta. Jei, pasikeitus nekilnojamojo daikto savininkui, naujasis savininkas faktiškai nėra pradėjęs naudotis savo turtu ir (ar) jo valdyti, senajam savininkui faktinį valdymą tebetęsiant neteisėtais veiksmais, kas reiškia, kad naujasis savininkas neįgyja teisės naudotis butu ne dėl savo sutikimo, o dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių – neteisėtų senojo savininko

veiksmų, prievolė sumokėti už senojo savininko nekilnojamojo daikto neteisėto disponavimo laikotarpiu suvartotą šilumos energiją tenka senajam buto savininkui.

2.2. Elektros energetikos sektorius.

2.2.1. Dėl Naujojo (buitinio) vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie operatoriaus elektros tinklų paslaugos sutarties sudarymo datos

Komisija išnagrinėjusi vartojimo ginčą nustatė, kad Naujų vartotojų prijungimo sutarčių sąlygų aprašo 11 punkte įtvirtinta, kad sutartis įsigalioja jos sudarymo dieną, jei šalys sutartį pasirašo ne tą pačią dieną, sutartis laikoma sudaryta ir įsigalioja vartotojo pasirašymo dieną. Prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo 45 punkte ir Naujų vartotojų prijungimo sutarčių sąlygų aprašo 24 punkte įtvirtinta, kad prijungimo prie elektros tinklų įmokos skaičiuojamos vadovaujantis Komisijos parengta ir patvirtinta Metodika ir Komisijos patvirtintais prijungimo prie tinklų įkainiais. Komisija prijungimo įkainius nustato vadovaudamasi Metodika, kurios 33 punkte, numatyta, kad Komisija ne vėliau kaip iki einamųjų kalendorinių metų balandžio 30 d. apskaičiuoja, tvirtina ir savo interneto tinklalapyje skelbia vartotojų įrenginių prijungimo įkainius. Komisija naujus prijungimo įkainius nustato, jei, palyginus su galiojančiais, nauji prijungimo įkainiai keičiasi 3 proc. ir daugiau. Prijungimo prie elektros tinklų paslaugos suteikimo sutartims taikomi sutarties pasirašymo dieną galiojantys Komisijos patvirtinti prijungimo įkainiai. Komisijai patvirtinus naujus prijungimo įkainius, jie

taikomi pasirašant sutartis tik po naujų prijungimo įkainių įsigaliojimo dienos.

2.2.2. Dėl skolos už suvartotą elektros energiją

Vartotojas nurodė, kad kreipėsi į elektros skirstymo operatorių prašydamas atnaujinti elektros energijos tiekimą vartotojo paveldėtame gyvenamajame name. Operatorius atsisakė atnaujinti elektros energijos tiekimą iki vartotojas apmokės iki buvusio namo savininko mirties susidariusį įsiskolinimą.

Komisija išnagrinėjusi vartojimo ginčą nustatė, kad įmonė Civilinio kodekso 5.63 straipsnyje nustatytais būdais ir terminais nėra pateikusi reikalavimo įpėdiniam, todėl vartotojas, taip pat ir kiti įpėdiniai, iki kol bus priimtas ir įsiteisęs teismo sprendimas dėl Civilinio kodekso 5.63 straipsnio 1 dalyje nustatyto termino atnaujinimo ir (ar) skolos priteisimo, neturi pareigos apmokėti įsiskolinimo susidariusio už elektros energijos tiekimą.

2.2.3. Dėl Naujo buitinio vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų sutarties vykdymo

Komisija išnagrinėjusi vartojimo ginčą nustatė, kad Prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo III skyrius numato vartotojo elektros įrenginių prijungimo tvarką ir terminus. Vartotojų elektros įrenginiai prie operatorių elektros tinklų prijungiami vartotojų prašymu. Vartotojas, pageidaujantis prijungti atitinkamos galios elektros įrenginius prie operatoriaus elektros tinklų, teikia operatoriaus nustatytos formos paraišką. Vartotojui pateikus nustatytos formos paraišką, operatorius parengia prijungimo prie

elektros tinklų paslaugai teikti dokumentus. Vartotojo elektros įrenginiai prie elektros tinklų prijungiami prijungimo paslaugos sutartyje nurodytu terminu. Naujų vartotojų prijungimo sutarčių sąlygų aprašo 15.4 papunktyje numatyta, kad terminai sustabdomi ir prijungimo paslaugos teikimas nepradedamas arba stabdomas, kai dėl valstybės institucijų pateiktų pastabų, vartotojo prašymų ar dėl kitų nuo šalių valios nepriklausančių aplinkybių prijungimo paslaugos teikimo metu būtina koreguoti elektros tinklų projektą, pagal kurį vykdomi prijungimo paslaugos darbai. Tokiu atveju termino eiga yra sustabdoma nuo šių aplinkybių paaiškėjimo dienos iki elektros tinklų projekto korekcijų atlikimo, suderinimo bei reikiamų leidimų, sutikimų ir (ar) kitų dokumentų pateikimo dienos. Vadovaujantis Naujų vartotojų prijungimo sutarčių sąlygų aprašo 16 punktu apie šias aplinkybes operatorius informuoja vartotoją ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas nuo minėtų aplinkybių paaiškėjimo. Civilinio kodekso 6.256 straipsnis numato, kad kiekvienas asmuo privalo tinkamai ir laiku vykdyti savo sutartines prievolės. Asmuo, neįvykdęs ar netinkamai įvykdęs savo sutartinę prievolę, privalo atlyginti kitai sutarties šaliai šios patirtus nuostolius bei sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), jeigu tokios buvo sutartos šalių rašytiniu susitarimu. Sutarties neįvykdymu, pagal CK 6.205 straipsnį, laikomos bet kokios iš sutarties atsiradusios prievolės neįvykdymas, įskaitant netinkamą įvykdymą, nepilną ar nepakankamą prievolės įvykdymą bei įvykdymo termino praleidimą. Taigi, bet kokios šalies prievolės pagal sutartį neįvykdymas gali būti laikomas sutarties pažeidimu ir atitinkamai įgalina kitą šalį

reikalauti nuostolių atlyginimo bei netesybų. Komisija konstatavo, jog operatorius nepateikė įrodymų, kad ėmėsi visų įmanomų priemonių ir nuo jos priklausančių veiksmų dėl sutarties tinkamo ir sklandaus įvykdymo nustatytais terminais, taip pat operatorius nepateikė įrodymų, kad aplinkybės, dėl kurių jis negali vykdyti Sutarties, paaiškėjo iki Sutartyje nustatyto prijungimo paslaugos suteikimo termino pabaigos, todėl situacija, kai vartotojui sutartyje numatytu terminu nėra suteikta prijungimo prie elektros tinklų paslauga, negali būti laikoma susidariusi dėl nuo operatoriaus nepriklausančių aplinkybių.

2.2.4. Dėl elektros energijos tiekėjo taikomo galios mokesčio, kai vartotojas objekte nevartoja elektros energijos

Komisija gauna vartotojų prašymus išnagrinėti vartojimo ginčus dėl elektros energijos tiekėjo taikomo galios mokesčio, kai vartotojas objekte nevartoja elektros energijos. Komisija, nagrinėdama tokio pobūdžio ginčus, yra konstatavusi, kad vadovaujantis teisiniu reglamentavimu, objekto, kurio įrenginiai yra prijungti prie perdavimo arba skirstomųjų elektros tinklų, tiesioginės linijos, savininkas, jei su tiekėju ir (ar) operatoriumi nėra sudaryta sutartis arba vartotojo neįmanoma nustatyti, privalo mokėti galios dedamąją nepriklausomai nuo persiųsto elektros energijos kiekio ir elektros energijos persiuntimo ir elektros energijos pirkimo-pardavimo ar persiuntimo paslaugos sutarties sudarymo fakto. Teisės aktai nenumato jokių šios nuostatos taikymo išimčių, todėl minėtas mokestis mokamas

net ir tuomet, kai vartotojas neturi objektyvios galimybės vartoti elektros energiją (nutrauktas elektros energijos tiekimas). Taip yra todėl, kad net ir nutraukus elektros energijos tiekimą objektui, kurio įrenginiai yra prijungti prie elektros tiekimo tinklų, tinklų operatorius yra priverstas rezervuoti leistiną naudoti galią, jos nepersikirstant kitiems vartotojams, ir paliekant vartotojui galimybę pašalinus energijos nutraukimo priežastis, vartotojui pageidaujant vėl naudoti tiekiamą elektros energiją.

2.2.5. Dėl suvartotų elektros energijos kiekių perskaičiavimo esant neapskaitiniam elektros energijos vartojimui

Komisija gauna vartotojų prašymus išspręsti vartojimo ginčus, susijusius su suvartotu elektros energijos kiekiu perskaičiavimu esant neapskaitiniam elektros energijos vartojimui. Atkreiptinas dėmesys, kad tokio pobūdžio bylose Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat formuoja praktiką¹.

Nagrinėdama vartojimo ginčą dėl suvartotų elektros energijos kiekių perskaičiavimo esant neapskaitiniam elektros energijos vartojimui, Komisija nustatė, kad elektros apskaitos prietaisų, elektros apskaitos schemas elementų gadinimas, falsifikavimas, plombų pažeidimas ar be operatoriaus sutikimo išardymas, savavališkas elektros apskaitos schemas keitimas, siekiant sumažinti apskaitomos elektros energijos kiekį arba elektros skaitiklio rodmenis, kitoks elektros apskaitos prietaisų ar elektros apskaitos schemas elementų paveikimas arba

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bylos Nr. e3K-3-227-916/2018 ir Nr. e3K-3-242-611/2018).

savavališkas elektros įrenginių prijungimas prie operatoriaus tinklo yra teisės aktų pažeidimas, už kurį asmuo atsako įstatymų nustatyta tvarka. Vartotojui padarius Taisyklių 79 punkte numatytą pažeidimą ir dėl slapto elektros imtuvų prijungimo prieš elektros apskaitos sistemos įrengimo vietą vykdant neteisėtą elektros energijos vartojimą, faktinis patiektos elektros energijos kiekis neužfiksuojamas, todėl operatorius turi teisę perskaičiuoti tokiam vartotojui patiektos elektros energijos kiekį, elektros energijos vertę teisės aktų nustatyta tvarka per laikotarpį nuo vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų dienos, bet ne ilgesnį kaip 3 (treji) metai. Nustatant konkretų perskaičiuojamo laikotarpio terminą, būtina įvertinti surašytą Elektros energijos vartojimo vietos apžiūros aktą, jame išdėstytas aplinkybes bei su tuo susijusius kitus duomenis ir įrodymus, vartotojo ar jo atstovo papildomai pateiktus paaiškinimus (jei jie pateikiami).

2.2.6. Dėl vartotojo ir elektros tiekėjo pareigos tinkamai vykdyti elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį – vartotojo pareigos mokėti mokesčius už suvartotą elektros energiją ir elektros tiekėjo pareigos sudaryti sąlygas minėtai vartotojo pareigai vykdyti

Pasisakydama dėl vartotojo ir elektros tiekėjo pareigos tinkamai vykdyti elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį – vartotojo pareigos mokėti mokesčius už suvartotą elektros energiją ir elektros tiekėjo pareigos sudaryti sąlygas minėtai vartotojo pareigai vykdyti, Komisija pateikė išaiškinimą, kad sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba

įstatymai, todėl šalis privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai, vykdydamos sutartį, šalis privalo bendradarbiauti ir kooperuotis, sutartis turi būti vykdoma kuo ekonomiškiau kitai šaliai būdu, jeigu pagal sutartį ar jos prigimtį šalis, atlikdama tam tikrus veiksmus, turi dėti maksimalias pastangas sutarčiai įvykdyti, tai ši šalis privalo imtis tokių pastangų, kokių būtų ėmęsis tokiomis pat aplinkybėmis protingas asmuo. Komisija konstatavo, kad tuo atveju, kai vartotojas dėl techninių priežasčių netenka galimybės atsiskaityti už elektros energiją jo pasirinktu ir jam įprastu būdu, siekdamas tinkamai vykdyti sutartinį įsipareigojimą atsiskaityti už suvartotą elektros energiją, jis privalo tai atlikti bet kuriuo kitu jam patogiu elektros tiekėjo siūlomą būdu, savo ruožtu tiekėjas privalo dėti visas pastangas, kad vartotojui būtų grąžinta galimybė atsiskaityti jam įprastu jo pasirinktu būdu ir bet kuriuo metu sudaryti sąlygas vartotojui su juo atsiskaityti kitais būdais.

2.3. Dujų sektorius.

2.3.1. Dėl vartotojo pareigos laiku atsiskaityti už suvartotą gamtinių dujų kiekį

Komisija, nagrinėdama ginčą dėl vartotojo pareigos laiku atsiskaityti už suvartotą gamtinių dujų kiekį, išaiškino, kad vadovaujantis teisiniu reglamentavimu, atsiskaitymo už gamtines dujas laikotarpis yra vienas kalendorinis mėnuo, o atsiskaitymo terminas – vienas kalendorinis mėnuo pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui. Dujų kiekio matavimo priemonės rodmenų deklaravimas turi būti atliekamas atsiskaitant su dujų tiekimo

įmone dujų pirkimo-pardavimo sutartyje nustatytais terminais. Jei pagal sutartį dujų kiekio matavimo priemonės rodmenų fiksavimas ir deklaravimas turi būti atliekamas paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną – paskutinę mėnesio kalendorinę dieną, vartotojo šią dieną deklaruotas gamtinių dujų kiekis bus laikytinas suvartotu tą atsiskaitymo laikotarpį, kurio paskutinę dieną vartotojas deklaravo suvartojimą. Vėliau, nei paskutinę atsiskaitymo laikotarpio dieną, t. y. jau kitą mėnesį deklaruotas gamtinių dujų kiekis bus laikomas suvartotu per naują atsiskaitymo laikotarpį, t. y. kitą mėnesį.

2.3.2. Dėl vartotojo priskyrimo pogrupiui

Komisija išnagrinėjusi vartojimo ginčą, kuriame buvo keliamas klausimas dėl vartotojo priskyrimo atitinkamam vartotojų pogrupiui pagal gamtinių dujų kiekio suvartojimą per metus, pateikė vartotojui išaiškinimą, jog vartotojas, suvartojantis iki 500 m³ imtinai, priskirtinas I pogrupiui, vartotojas, suvartojantis nuo 501 m³ iki 20000 m³ imtinai – II pogrupiui, vartotojas, suvartojantis daugiau kaip 20 000 m³ – III pogrupiui.

2.4. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorius.

2.4.1. Dėl vartotojo priskyrimo vienam iš geriamojo vandens vartotojų pogrupių

Nagrinėdama ginčą dėl vartotojo priskyrimo vienam iš geriamojo vandens vartotojų pogrupių, Komisija išaiškino, kad nustatant kainas vartotojams, perkantiems geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo

paslaugas butuose, yra įvertinami geriamojo vandens nuostoliai daugiabučių namų tinkluose, susidarantys dėl geriamojo vandens apskaitos prietaisų paklaidų, arba geriamojo vandens nuostoliai daugiabučių namų tinkluose, jei daugiabučiuose namuose įrengta nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, todėl kainos vartotojams, perkantiems geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo paslaugas butuose, yra didesnės. Kai vartotojai su ūkio subjektu už geriamojo vandens tiekimo paslaugas atsiskaito pagal butuose įrengtų geriamojo vandens apskaitos prietaisų rodmenis, į kainą įskaičiuojami faktiniai, tačiau ne didesni kaip 2 proc., leistini geriamojo vandens nuostoliai daugiabučių namų tinkluose, susidarantys dėl geriamojo vandens apskaitos prietaisų paklaidų, atsirandančių tarp įrengtų įvadinių daugiabučių namų geriamojo vandens apskaitos prietaisų ir geriamojo vandens apskaitos prietaisų butuose. Tuo atveju, kai tiekdamas geriamąjį vandenį objektui, geriamojo vandens tiekėjas negali patirti geriamojo vandens nuostolių daugiabučių namų tinkluose, susidarantių dėl geriamojo vandens apskaitos prietaisų paklaidų, atsirandančių tarp įrengtų įvadinių daugiabučio namo geriamojo vandens apskaitos prietaisų ir geriamojo vandens apskaitos prietaisų butuose, nes pastate nėra vieno bendro atsiskaitomojo geriamojo vandens apskaitos prietaiso, kurio buvimas leistų susidaryti nuostoliams tarp šio prietaiso bei objekte ir kitoje namo dalyje įrengtų atsiskaitomųjų geriamojo vandens apskaitos prietaisų, tokio objekto savininkas – vartotojas, negali būti priskiriamas šiam pogrupiui, nes turėtų nepagrįstai dengti geriamojo vandens tiekėjo patiriamus nuostolius daugiabučių namų tinkluose, įskaičiuotus į kainą,

nepaisant to, kad konkrečiame objekte geriamojo vandens tiekėjas tokių nuostolių

nepatiria, o tai prieštarautų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams.

III. KOMISIJOS PRAKTIKOS APŽVALGA DĖL GINČŲ NAGRINĖJIMO

Komisijoje 2017 m. buvo gauti 3 prašymai išspręsti ginčą, visi prašymų reikalavimai atmesti kaip nepagrįsti.

3.1. Komisijos 2017-04-14 nutarimas Nr. O3-112 „Dėl ginčo tarp UAB „Žemaitijos Energija“ ir UAB „Litesko“ filialo „Telšių šiluma“ nagrinėjimo“

UAB „Žemaitijos energija“ Komisijai pateikė prašymą nagrinėti ginčą dėl UAB „Litesko“ filialo „Telšių šiluma“ veiksmų skaičiuojant palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas. UAB „Žemaitijos energija“ nurodė, kad UAB „Litesko“ filialo „Telšių šiluma“, skaičiuodama palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas Telšių miesto Luokės katilinės CŠT sistemoje, nepagrįstai jas sumažino, neteisingai pritaikydama palyginamųjų šilumos gamybos apskaičiavimo taisykles. Komisija, įvertinusi ginčui reikšmingas aplinkybes bei surinktą medžiagą, nustatė, kad UAB „Litesko“ filialo „Telšių šiluma“ palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas apskaičiavo laikydamasi teisės aktų reikalavimų.

Dėl šilumos tiekėjo pareigos supirkti nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintą šilumą: Komisija, pasisakydama dėl šilumos tiekėjo pareigos supirkti nepriklausomų šilumos gamintojų (NŠG) pagamintą šilumą nurodė, kad remiantis Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 1 dalimi, šilumos supirkimas iš NŠG yra grindžiamas veiksmingos

konkurencijos šilumos gamybos srityje užtikrinimo, atliekinių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo šilumai gaminti skatinimo principais bei šilumos vartotojų teise gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis. Minėta nuostata įtvirtina, jog šilumos tiekėjai superka iš NŠG šilumą, pagamintą iš atsinaujinančių energijos išteklių, deginant atliekas, iš iškastinio kuro, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus. Vadovaujantis šia Šilumos ūkio įstatymo nuostata, pažymėtina, kad šilumos tiekėjas turi supirkti visą NŠG pasiūlytą šilumos kiekį, jei pasiūlyta šilumos kaina yra mažesnė už šilumos tiekėjo viešai paskelbtas palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas. Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklių 38.7 papunktis taip pat įtvirtina, jog asmuo, kuris verčiasi šilumos tiekimo veikla, privalo supirkti iš NŠG šilumą šilumos ūkio įstatyme nustatyta tvarka. Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašas įtvirtina analogiškas nuostatas. Pagal minėto aprašo 9.3 papunktį, NŠG taiko, o šilumos tiekėjas superka NŠG pagamintą šilumą pagal tokią kainą, kuri visais atvejais negali būti didesnė negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos, nustatytos vadovaujantis Šilumos supirkimo aprašo 10 punktu. Be to, pagal minėto aprašo 21 punktą, šilumos tiekėjas privalo supirkti NŠG pagamintą šilumą tik atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkosaugos reikalavimus ir

parduodamą ne didesne kaina, negu šilumos tiekėjų palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos.

Atsižvelgusi į aukščiau nurodytas teisės aktų nuostatas, Komisija išaiškino, kad šilumos tiekėjas turi pareigą supirkti NŠG pagamintą šilumą. Minėta šilumos tiekėjo pareiga yra šilumos tiekimo, kaip licencijuojamos veiklos, sąlyga, kuri gali būti nerealizuojama tik minėtuose teisės aktuose įtvirtintais atvejais. Tai reiškia, jog šilumos tiekėjas gali nesupirkti NŠG pagamintos šilumos tik tais atvejais, kai NŠG pagaminta šiluma neatitinka kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkosaugos reikalavimų ir yra parduodama didesne kaina negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos.

3.2. Komisijos 2017-10-12 nutarimas Nr. O3E-429 „Dėl ginčo tarp UAB „Šilalės vėjas“ ir AB „Litgrid“ nagrinėjimo“

UAB „Šilalės vėjas“ pateikė prašymą nagrinėti ginčą dėl AB „Litgrid“ išduotų prijungimo sąlygų 60 MW vėjo elektrinių parko prijungimui prie 110 kV įtampos elektros perdavimo tinklo. UAB „Šilalės vėjas“ nurodė, kad AB „Litgrid“ atsisako derinti pagal Prijungimo sąlygas parengtą techninį projektą ir reikalauja pateikti žemės sklypų savininkų raštiškus sutikimus dėl naujų atramų statybos. Komisija, įvertinusi tyrimo metu surinktus duomenis, nustatė, kad dviejų naujų inkarinių metalinių atramų pastatymas skirtas prijungimui nuo naujos transformatorinės pastotės iki esamos 110 kV elektros perdavimo linijos, o ne esamos elektros perdavimo linijos rekonstravimui ar remontui, todėl turi būti gaunami žemės sklypų, kurių teritorijoje planuojamos naujos inkarinės metalinės atramos,

savininkų sutikimai dėl statybos jų žemės sklypuose.

Dėl elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų: Komisija, pasisakydama dėl naujų elektros energijos gamintojų prijungimo sąlygų, nurodė, kad remiantis Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 4 dalies 6 punktu Komisija kontroliuoja, kad naujų elektros energijos gamintojų prijungimo sąlygos ir tarifai būtų objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminaciniai, atsižvelgiant į visas išlaidas ir naudą, kurią teikia atsinaujinančių energijos išteklių technologijų plėtra, paskirstytoji gamyba bei šilumos ir elektros energijos gamyba vieno technologinio proceso metu. Vadovaujantis Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 2 straipsnio 17 dalimi, prijungimo sąlygos – techninės sąlygos, kuriose nustatomi privalomieji energetikos tinklų tiesimo, pertvarkymo ir (ar) plėtros reikalavimai, prijungiant energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojo elektrinę prie energetikos tinklų operatoriaus valdomų tinklų ar teikiant kitas teisės aktuose nustatytas paslaugas. Elektros energijos gamintojų ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo 11 punkte nurodyta, jog vartotojas ar gamintojas turi pateikti operatoriui visus duomenis, reikalingus elektros įrenginių prijungimui įvertinti. Operatorius ir vartotojas (gamintojas) bendradarbiauja ieškant optimalaus techninio sprendimo (derinant projektuojamų elektros tinklų trasas su žemių savininkais, servituto nustatymo sutarčių pasirašymo klausimus). Pasisakydama dėl žemės naudojimo elektros energetikos objektams, Komisija nurodė, kad vadovaujantis Elektros energetikos įstatymo 75 straipsnio 3

dalimi, elektros energetikos objektų ir įrenginių, esančių elektros energetikos objektus ir įrenginius valdančiai elektros energetikos įmonei nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais nepriklausančioje žemėje ar kituose nekilnojamuosiuose daiktuose, eksploatavimui, aptarnavimui, remontui, rekonstravimui, modernizavimui ir (ar) naudojimui užtikrinti šiuo įstatymu nustatomi žemės ir kitų nekilnojamųjų daiktų servitutai šių objektų ir įrenginių teisės aktuose nustatytų apsaugos zonų ribose.

Komisija, įvertinusi teisinį reglamentavimą, išaiškino, jog Elektros energetikos įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje nustatytas servitutas panaikina privalomumą gauti iš žemės sklypų, kuriems Nekilnojamojo turto registre įrašytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos (elektros linijų apsaugos zonos), savininkų sutikimus atliekant esamų elektros linijų rekonstravimo ar remonto darbus, tačiau, tuo atveju, jeigu dviejų naujų inkarinių metalinių atramų pastatymas skirtas ne esamos elektros perdavimo linijos rekonstravimui ar remontui, o prijungimui nuo naujos transformatorinės pastotės iki esamos elektros perdavimo linijos, turėtų būti gauti žemės sklypų, kurių teritorijoje projektuojamos dvi naujos inkarinės metalinės atramos, savininkų sutikimai dėl statybos jų žemės sklypuose. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija konstatavo, kad Prijungimo sąlygose įtvirtintas reikalavimas pateikti žemės sklypų savininkų raštiškus sutikimus dėl naujų atramų statybos yra pagrįstas.

3.3. Komisijos 2017-12-21 nutarimas Nr. O3E-609 „Dėl ginčo tarp UAB „Energijos žara“ ir AB „Litgrid“ nagrinėjimo“

UAB „Energijos žara“ pateikė prašymą nagrinėti ginčą dėl AB „Litgrid“ išduotų prijungimo sąlygų 60 MW vėjo elektrinių parko prijungimui prie elektros perdavimo tinklo. UAB „Šilalės vėjas“ nurodė, kad AB „Litgrid“ išdavė išankstines prijungimo sąlygas 60 MW vėjo elektrinių parko prijungimui prie elektros perdavimo tinklo. Vadovaudamasi išankstinėmis prijungimo sąlygomis UAB „Šilalės vėjas“ atliko ikiprojektinius skaičiavimus ir įsivertino reikiamas investicijas bei nusprendė toliau vykdyti projektą. UAB „Šilalės vėjas“ taip pat nurodė, jog AB „Litgrid“ išdavė Prijungimo sąlygas, kurios neatitiko išankstinių prijungimo sąlygų. Komisija, įvertinusi ginčui reikšmingas aplinkybes bei surinktą medžiagą, nustatė, kad AB „Litgrid“ pagrįstai, atsižvelgdama į tranzitinių srautų ir avarinių kriterijų įvertinimą, numatė papildomos 110 kV oro linijos Kelmė–Šiauliai grandies įrengimą.

Dėl elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų: Komisija, pasisakydama dėl elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų, nurodė, kad remiantis Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 2 straipsnio 16 dalimi, išankstinės prijungimo sąlygos – statyti ar įrengti elektrinę planuojančiam asmeniui išduodamos preliminarios prijungimo sąlygos, kuriose nustatomi privalomieji energetikos tinklų tiesimo, pertvarkymo ir (ar) plėtros reikalavimai, prijungiant šio asmens elektrinę prie energetikos tinklų operatoriaus valdomų tinklų ar teikiant kitas teisės aktuose nustatytas paslaugas. Minėto įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje nurodyta, jog prijungimo sąlygos – techninės sąlygos, kuriose nustatomi privalomieji energetikos tinklų tiesimo, pertvarkymo ir (ar) plėtros reikalavimai, prijungiant energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojo elektrinę prie

energetikos tinklų operatoriaus valdomų tinklų ar teikiant kitas teisės aktuose nustatytas paslaugas.

Vadovaujantis Elektros energijos gamintojų pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos aprašo 8 punktu išankstinės prijungimo sąlygos yra skirtos gamintojo būsimų investicijų dydžiui preliminariai įvertinti ir nesukuria nei gamintojui, nei operatoriui jokių teisių ir pareigų. Remiantis minėto aprašo 10.3 papunkčiu, operatorius ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo prašymo išduoti išankstinės prijungimo sąlygas (su visa reikalaujama pateikti informacija, nurodyta šio aprašo 9 punkte) gavimo dienos pateikia gamintojui informaciją apie tai, ar būtina prieš elektrinės prijungimą atlikti elektros tinklų pajėgumo didinimo veiksmus.

Pažymėtina ir tai, jog vadovaujantis Energetikos įstatymo 2 straipsnio 34 dalimi 110 kV ir aukštesnės įtampos elektros energijos perdavimo tinklai bei jų technologiniai priklausiniai yra valstybinės svarbos energetikos objektas.

Komisija įvertinusi teisinį reglamentavimą, išaiškino, jog AB „Litgrid“ turėjo tranzitinių srautų ir avarinių kriterijų vertinimą 110 kV perdavimo tinkle atlikti prieš UAB „Energijos žara“ išduodant išankstines prijungimo sąlygas, tačiau nepaisant to, kad tokį vertinimą AB „Litgrid“ atliko tik išdavusi išankstines prijungimo sąlygas, 110 kV ir aukštesnės įtampos elektros energijos perdavimo tinklai bei jų technologiniai priklausiniai yra valstybinės svarbos energetikos objektas, todėl turi būti laikomasi visų saugumo priemonių, privalo būti užtikrinamas perdavimo tinklų įrenginių darbo patikimumas, elektros energetikos sistemos darbo stabilumas ir ilgalaikis sistemos pajėgumas tenkinti pagrįstus elektros energijos perdavimo poreikius, t. y. atliekant UAB „Energijos žara“ 60 MW vėjo elektrinių parko prijungimo prie elektros perdavimo tinklo darbus turi būti laikomasi AB „Litgrid“ tranzitinių srautų ir avarinių kriterijų vertinimo 110 kV perdavimo tinkle metu nustatytų rezultatų.

Praktikos apžvalgą parengė Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos Teisės departamento Teisėkūros ir teisinės analizės skyrius ir Vartotojų teisių gynimo ir informavimo skyrius

Mažena Agneška Stankevič

Teisės departamento Teisėkūros ir teisinės analizės skyriaus vyr. specialistė

El. p. mazena.stankevic@regula.lt

Tel. (8 5) 239 7821

Sandra Grabauskaitė

Vartotojų teisių gynimo ir informavimo skyriaus patarėja, laikinai vykdanči skyriaus vedėjo funkcijas

El. p. sandra.grabauskaite@regula.lt

Tel. (8 5) 213 0342

Elmyra Jakovlevaitė

Vartotojų teisių gynimo ir informavimo skyriaus vyr. specialistė

El. p. elmyra.jakovlevaite@regula.lt

Tel. (8 5) 250 6180

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija – 1997 m. įkurta nepriklausoma nacionalinė reguliavimo institucija, reguliuojanti energetikos srityje veikiančių ūkio subjektų veiklą ir atliekanti valstybinę energetikos sektoriaus priežiūrą. Komisijos pirmininką ir keturis narius Respublikos Prezidento teikimu penkeriems metams skiria ir atleidžia Seimas. Komisijos misija – užtikrinti vartotojams energetinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, sudarant lygias veiklos sąlygas visiems rinkos dalyviams.

Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje vartotojams ir interesantams informacija teikiama Bendrajame informacijos centre nemokamu bendruoju informacijos telefonu 8 800 20500, taip pat adresu Verkių g. 25C-1, LT-08223 Vilnius, faksu 8(5)2135270 arba elektroniniu paštu rastine@regula.lt.